

نقش حجاب در هویت بخشی به شخصیت زن

پژوهشگران:

لیلا ضیایی نژاد

فاطمه عالم زاده انصاری

فوزیه فرخی عیسی وند

مدرسه علمیه ام ابیها(س)

پاییز ۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

اگر تنها یک دلیل برای حجاب بخواهیم حفظ ارزش و انسانیت زن برای آن کافی است. ما در ابتدا به تعریف حجاب و شخصیت زن می پردازیم.. جایگاه زن را مورد بررسی قرار می دهیم. نگاهی به وضعیت حجاب در ادیان مختلف داریم می بینیم که در ادیان الهی گذشته نیز حجاب وجود داشته . می بینیم که در پیش از اسلام با چه دیدی به زن نگاه می کردند ؛ سپس اثرات حجاب بر شخصیت زن را متوجه می شویم. ما در این جا ۱۴ مورد از آثار فردی حجاب را بیان می کنیم. آثاری که در شکل گیری شخصیت زن نقش مهمی را ایفا می کنند. آثاری چون آرامش، تعدیل غریزه خودنمایی، حفظ بنیان خانواده، ارزشمندتر شدن و احساس ارزشمندی کردن زن و.... اگر به دنبال بهانه ای برای حجاب باشیم این فایده ها، بهانه های خوبی هستند.

کلید واژگان: حجاب، هویت، پوشش، شخصیت .

مقدمه

این موضوع مسلم است که وقتی سقفی را بر پایه های محکم تری بنا کنیم، دوام بیشتری خواهد داشت. در مسایل اعتقادی و التزامات دینی نیز وقتی شناخت و آگاهی بیشتری پیدا کردیم، علاقه به آن بیشتر می گردد و در نتیجه عمل والتزام بادوامی شکل می گیرد و اکنون نیز که عقاید و دستورات دینی به شدت، از ناحیه دشمن و یا عقب نشینی معتقدین چارفت می گردد و تزلزل هایی در پیش است، بهتر است در جستجوی تعمیق این مسایل باشیم. گرچه از آن مقوله و از جمله حجاب زیاد گفته شده باشد، ما برای حجاب از معیارها و فوایدی چون، امنیت، مصونیت یا وقار و سابقه تاریخی و یا نشانه ملی و از دیدگاه روانشناسی و حتی گاهی به عنوان زینت زن استفاده می کنیم. اما با همه خوبی هایی که در این موارد وجود دارد و بعضاً از قرآن هم استخراج شده و ما هم معترفیم ولی بحث مهمتر در تحلیل انگیزه هاست. مثلاً امنیت و مصونیت و مورد آزار قرار نگرفتن یکی از مواردی است که در فواید حجاب بارها تجربه شده است و اگر کسانی بگویند امروز امنیت اجتماعی زن تامین شده، سخنی پذیرفته شده نیست و حتی امنیت فردی زن تأمین نیست و حجاب می تواند در این مسئله نقش بسیار خوبی را ایفا کند. چنانکه طبق گزارش های موجود اکنون در بعضی کشورهای اروپایی نوعی اسپری تولید می شود که بیشتر خانم ها در کیف خود دارند و در مواجهه با مزاحمین بصورت آنها می پاشند و فرد مزاحم تا به خود بیاید و از اثر اسپری راحت شود زنان از معرکه می گریزد و حتی آمار بسیار بالای گرایش زنان در اروپا به اسلام به خاطر امنیتی است که در حجاب احساس می کنند.^۱

۱. عزیز الله نصیری، راهکارهای دوری از گناه ص ۶ تا ۸

اما هدف از حجاب چیست؟

هدف حجاب، همان عفت می باشد که در حدیث هم آمده است که زکات جمال (زیبایی) عفت است. و در این بینش عفاف، خود می تواند زینت باشد چنان که پیامبر فرمود: ((العفاف زینه النساء)).

عفت، خودنگهداری از آنچه مورد نهی خداست و شامل هر آلودگی، حتی جلوه ها و حرکات سبک نیز می شود و البته عفت غیر از تقوی می باشد، چنانکه رسول اکرم (ص) هنگامی که از امتیاز دو دختر (درباره موضوع خواستگاری برای شخصی که متحیر است) سوال می کنند، یک بار می پرسند: کدام با تقوی ترند؟ و در سوال بعدی می فرماید: کدام عقیف ترند؟ همچنین از لابه لای روایات چنین فهمیده می شود وظیفه ای عمومی است و شامل هردو جنس از زن و مرد است. ولی شکل مقدار آن متفاوت است، زیرا پوششی که برای خودکار و مداد لازم است برای عینک به کار نمی بریم، در جامدای حفظ می شود و عینک در کیف پوشانده می شود.

به این حدیث توجه کنید: لیس للرجل ان یکشف تیغابه عن فخذیه و یجلس بین قوماً

نباید مرد لباس هایش را از ران ها کنار بزند در حالی که بین مردم نشسته است.

و در حدیث دیگر می خوانیم: اذا تعری احدکم فنظر الشیطان فطمع فیه فاستتروا

آنگاه که یکی از شما برهنه می گردد شیطان به او می نگرد و طمع می کند پس خویش را بپوشانید. این حدیث پوشش را، حتی در تنهایی امری لازم می نماید.^۱

۱. همان، ص ۱۰ و ۱۱

ی جنسی زن و مرد خارج از خانواده، طبیعی تلقی می شود که انحصار ارتباط جنسی با همسر، سبب تعجب و یا حتی تحقیر است.^۱

از بین رفتن لذت جنسی در روابط بین زن و شوهر، اثرات زیان بخشی در روابط خانوادگی آنان گذاشته و به ایجاد تنش و جدایی می انجامد.^۲

۹. زیانکار نشدن

راستی او که خود را در معرض دید نامحرم قرار می دهد. در مقابل، دل چه کسی را به دست می آورد؟ دل جوانان و مردان هرزه را، زیرا مرد مسلمان و مؤمن حقیقی از این کار، متنفر است.^۳

۱۰. تباه نشدن شخصیت

گویند مرد شمشیر زن است و زن شمشیرساز است. پیوسته در طول تاریخ مرد در صحنه ی مبارزه علیه طاغوت از مدد زن بهره جسته است. حضرت خدیجه در کنار رسول خدا (ص)، حضرت فاطمه ی زهرا (ع) در کنار حضرت علی (ع) و حضرت زینب (ع) در کنار برادرش امام حسین (ع) مبارزه کردند.

زنی که چنین مقام و ارزشی دارد، چرا باید آن قدر سقوط کند تا آنجا که ملعبه ی مردان هرزه و شهوتران باشد. کمبود تربیت و شخصیت و محبت را نمی توان با عشوه و ناز و کرشمه وبا نگاه کردن مردم به دست آورد. جز آنکه آدمی روز به روز از نظر روحی افسرده و ناامیدتر و از لحاظ جسمی زشت تر و از نظر اجتماعی مورد تنفر انسان های مؤمن، قرار خواهد گرفت. زن بدحجاب

۱. نظام اسلامی و مسأله ی حجاب، ص ۲۵ تا ۲۷

۲. عباس رجبی، حجاب و نقش آن در سلامت روان ص ۱۴۲

۳. اسدالله محمدی نیا، برهنگی زنان ص ۱۹

به جای این که عفت را که ارزش زیادی دارد حفظ کند تا مردم با عزت و احترام به سراغ او بیایند، با بدحجابی و نشان دادن خود به دیگران، خویش را بی ارزش می کند.^۱

۱۱. رهایی از اضطراب بی پایان

آن گاه که اصل و کمال در انسان لباس و مدپرستی باشد هرچه می بیند، می خواهد و دایم به فکر تهیه ی آن است. و چون آماده کردن آن ها بسیار مشکل و گاهی نامقدور است، روح او همیشه مضطرب و پریشان است و مانند کسی است که گم کرده ی خود را پیدا نمی کند.^۲

۱۲. تلف نکردن وقت

این زنان بسیاری از وقت خود را صرف آرایش موی سر، لباس و خودنمایی و ناز و عشوه گری در معابر و کوچه و خیابان می کنند، در حالی که عمر گران بهای خود را می توانند در راه تربیت فرزند و خانه داری، که بالاترین ارزش هاست، و یا در راه تفریحات سالم و مطالعه و تحصیل علم بگذرانند.^۳

۱۳. به ضعف اعصاب دچار نشدن

وقتی اصالت به ظواهری مانند لباس داده شود آدمی سعی می کند برای بدست آوردنش نهایت تلاش خود را به کار بندد. در این میان بعضی، لباس و اشیای زینتی مانند طلا و غیره را ممکن است با مشکلات زیادی تهیه کنند و به وسیله ی امانت گرفتن لباس و اشیای دیگر، خود را حقیرکنند. درحالی که بعضی چیزها مانند جوانی و زیبایی وقتی انسان به طورکلی یا مقدار کمی از

۱. اسدالله محمدی نیا، برهنگی زنان ص ۲۰ و ۲۱

۲. همان ص ۲۵

۳. همان ص ۶۳

آن را از دست می دهد، دیگر قادر به بازگرداندن آن نیست. در چنین حالتی شخصی که اصل و کمال و شخصیت را در زیبایی و ظواهر می داند و از لحاظ مذهبی و اعتقادی هم ضعیف است پیوسته در فکر بدست آوردن این امور دستنیافتنی است. از آن پس غم و غصه تمام وجودش را فرامی گیرد و آینده ی خود را تاریک می بیند و حزن و اندوه های روحی در جسم او اثر می گذارد و به امراض مختلفی مثل زخم معده، ضعف اعصاب و صدها امراض دیگر مبتلا می شود.

بسیاری از اوقات در اثر همین ضعف اعتقادی، نسبت به دیگران حسادت می ورزد که حسادت نیز باعث می شود علیه کسانی که از لحاظ ظاهری از او برتر هستند، بدگویی و غیبت کند. زمانی نیز حاضر است، بر ضرر محسود هرکاری انجام بدهد.

۱۴. از دست ندادن اعتقادات مذهبی

اشخاصی که از فرهنگ فاسد و شیطانی غرب و کفار تقلید می کنند، در حقیقت گویا به فرهنگ بیگانه علاقه مند هستند.

همین موضوع باعث می شود که انسان به تدریج جذب فرهنگ آنان شود، زیرا انسان وقتی طرز لباس پوشیدن و آداب و رسوم ملّتی را پذیرفت رفته رفته اعتقادات باطل آنان را نیز قبول خواهد نمود.^۱

۱. همان، ص ۶۴ تا ۶۶

نتیجه گیری:

حجاب از واجبات الهی و نوع خاصی از پوشش است که آثار رعایت آن به فرد و جامعه بر می گردد. ما در این مقاله این آثار خصوصا فواید آن در خود فرد را بررسی کردیم. همچنین در این مقاله ما به موضوعاتی از قبیل ارتباط پوشش با شخصیت، ارزش و جایگاه انسان، برخی تفاوت ها و شباهت های زن و مرد و حجاب در ادیان الهی نیز پرداختیم. برخی از آثار حجاب شامل: امنیت، رشد روانی-اجتماعی، ارزشمند شدن زن، تعدیل کننده ی غریزه ی خودنمایی و تبرّج، افزایش احساس خودارزشمندی، محافظت از عواطف انسانی زن، پایبندی به اصول اخلاق انسانی، حفظ استواری خانواده، زیانکارنشدن، تباه نشدن شخصیت، رهایی از اضطراب بی پایان، تلف نکردن وقت، به ضعف اعصاب دچار نشدن و از دست ندادن اعتقادات مذهبی است.

فهرست منابع

۱. الگوی جامع شخصیت زن مسلمان؛ محمد تقی سبحانی؛ انتشارات مرکز نشر هاجر، چ ۳، قم، زمستان ۱۳۹۰، ج ۱
۲. برهنگی زنان؛ اسدالله محمدی نیا؛ انتشارات سبط اکبر (ع)؛ چ ۲؛ قم؛ ۱۳۸۵
۳. ماجرای حجاب و عفاف؛ محمد تقی رهبر؛ انتشارات صدرا؛ چ ۱؛ آبان؛ ۱۳۹۰
۴. عطر عفاف؛ غلامرضا اسماعیل پور؛ انتشارات نصایح؛ قم؛ چ ۵؛ ۱۳۹۳
۵. زن در اسلام؛ فریبا علاءوند؛ انتشارات مرکز نشر هاجر؛ چ ۲؛ تابستان ۹۱؛ ج ۱
۶. حجاب و نقش آن در سلامت روان؛ عباس رجبی؛ انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۹۸؛ چاپ دهم
۷. نظام اسلامی و مسأله حجاب؛ سید جعفر حق شناس؛ دفتر مطالعات و تحقیقات زنان؛ قم؛ چ ۴؛ ۱۳۹۵
۸. حریم ریحانه؛ خانم ها نعمیه اسلاملو، الهه افضلی، لیلا مدیر روستا، سمیه عظیمی، زهرا اسلاملو، صدف صادقی، مطهره محرابی، سیده فاطمه شریفی، لیلا خدا بنده لو، افسانه ابراهیمی، سیده حلیمه میر تقی، فهیمه حسن راجی، مهدیه بقایی، کبری خدا بنده لو؛ انتشارات تلاوت آرامش، چاپ ۲۵، تیر ۱۳۹۳
۹. تأملی بر مفهوم حجاب در ادیان؛ محمد جواد جاوید؛ انتشارات پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی؛ تهران؛ چ ۲؛ ۱۳۸۹